

Sygn. akt V ACa 382/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 kwietnia 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku – V Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	SSA Teresa Karczyńska - Szumilas
Sędziowie:	SA Katarzyna Przybylska (spr.) SO del. Leszek Jantowski
Protokolant:	st. sekr. sąd. Magdalena Tobiasz - Ignatowicz

po rozpoznaniu w dniu 5 kwietnia 2018 r. w Gdańsku na rozprawie

sprawy z powództwa J. A.

przeciwko J. K.

o zapłatę i wydanie

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w B.

z dnia 17 stycznia 2017 r. sygn. akt I C 321/16

I. Zmienia zaskarżony wyrok:

1. w punkcie 1 (pierwszym) w ten sposób, że:

a) zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 59.201,03 zł (pięćdziesiąt dziewięć tysięcy dwieście jeden złotych trzy grosze) z ustawowymi odsetkami od 10 marca 2015 r. do dnia zapłaty,

b) nakazuje pozwanej aby wydała powódce dwa obrazy wykonane na płótnie zawierające na odwrocie podpisy Z. G. (1), z których jeden przedstawia pejzaż, a drugi bukiet bzów w koszyku,

2. w punkcie 2 (drugim) w ten sposób, że zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 3.266 (trzy tysiące dwieście sześćdziesiąt sześć) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu;

II. Oddala apelację w pozostałej części;

III. Zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 4202,80 zł (cztery tysiące dwieście dwa złote osiemdziesiąt groszy) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

SO(del) Leszek Jantowski SSA Teresa Karczyńska-Szumilas SSA Katarzyna Przybylska

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 28 października 2015r. przeciwko J. K. powódka J. A. wniosła o zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki kwoty 83.869,03 zł wraz z odsetkami ustawowymi od tej kwoty za okres od dnia 10 marca 2015r. do dnia zapłaty, nakazanie pozwanej, aby wydała powódce dwa obrazy wykonane na płótnie zawierające na odwrocie podpisy Z. G. (1), z których jeden przedstawia pejzaż, a drugi przedstawia bukiet bżów w koszyku. Powódka wniosła również o zasądzenie kosztów procesu.

Pozwana J. K. w odpowiedzi na pozew wniosła o jego oddalenie i zasądzenie kosztów procesu.

Sąd Okręgowy w B. wyrokiem z 17.01.2017 r. oddalił powództwo oraz orzekł o kosztach postępowania w sprawie.

Swoje rozstrzygnięcie oparł na następujących ustaleniach.

Powódka jest siostrą Z. G. (2). Z. G. (2) był duchownym katolickim. Pozwana od 1983 roku była gospodynią Z. G. (2), wspólnie z nim prowadziła gospodarstwo domowe.

Z. G. (2) zmarł w dniu (...) Spadek po zmarłym w całości na podstawie ustawy nabyła powódka.

Zmarły przed śmiercią posiadał rachunek bankowy o numerze (...) prowadzonym przez (...) Bank (...) SA oraz rachunek o numerze (...) prowadzony przez Bank (...) SA. Wspólnie z pozwaną posiadał również konto w funduszu P. (...) (...) P. (...) (...) nr (...) (...).

Na pierwszy z rachunków środki pieniężne wpłacała również pozwana.

Na drugi z rachunków wpływała emerytura zmarłego, również na ten rachunek pozwana wpłacała środki pieniężne.

Z. G. (2) posiadał również dwie książeczki mieszkaniowe.

W dniu 14 września 201 Ir. wkład zgromadzony na książeczkach mieszkaniowych w łącznej kwocie 61.541,93zł został zlikwidowany i przekazany na rachunek bankowy zmarłego prowadzony przez (...) Bank (...) SA.

W dniu 7 października 2013r. pozwana z rachunku prowadzonego przez (...) Bank (...) SA wypłaciła łącznie kwotę 82.400zł. W dniu 25 października 2013 r. pozwana z rachunku bankowego prowadzonego przez Bank (...) SA. wypłaciła kwotę 1440zł.

Pozwana zgodnie z ostatnią wolą zmarłego zajęła się wszelkimi kwestiami formalnymi związanymi z pogrzebem, zorganizowała uroczystości pogrzebowe, zamówiła i opłaciła pomnik - o który z zgodnie z wolą zmarłego dbała i dba nadal, pozwana- zgodnie z wolą zmarłego dba również o miejsce pochówku ojca zmarłego, realizowała i realizuje nadal intencje mszalne w rocznicę święceń kapłańskich, śmierci i urodzin zmarłego.

Koszty zorganizowania pogrzebu wyniosły kwotę 4237 zł. Pozwana pobrała należny zasilek pogrzebowy w kwocie 4000zł. Koszt zorganizowania stypy wyniósł kwotę 3000zł, koszty zamieszczenia nekrologów wyniosły łącznie kwotę 683,88zł, koszt wykopania grobu wyniósł kwotę 500zł, W okresie od dnia 8 lutego 2014r. do dnia 6 października 2014r. pozwana zamówiła 50 Mszy św. za odprawienie których złożyła ofiarę w wysokości 3000zł. W dniu 5września 2014r. pozwana zgodnie z wola zmarłego przekazała na rzecz Parafii (...) M. P. w B. kwotę 10.000 zł tytułem ofiary na wykonanie witraża. Koszt wykonania nagrobka dla zmarłego wyniósł kwotę 20.000zł.

Pozwana jest bezdzietną panną nie ma nikogo na utrzymaniu. Przez całe życie zawodowe pozwana była zatrudniona w charakterze gospodyni na plebanii i katechetki. Z tytułu wykonywanej pracy miała zapewnione wyżywienie

i utrzymanie, miała również możliwość otrzymania dodatkowych środków finansowych z tytułu prac wykonywanych na plebanii (-przykładowo dekoracja kościoła). Pozwana otrzymywała pomoc finansową od rodziny. Z tytułu zatrudnienia w charakterze gospodyni na plebanii wynagrodzenie pozwanej w okresie od 1 stycznia do 30 czerwca 2010r. wyniosło kwotę 4000zł brutto. Następnie od dnia 1 lipca 2010r. pozwana była osobą bezrobotną, od maja 2016r. pobiera zasiłek przedemerytalny.

Pozwana z własnych oszczędności jak i ze środków zgromadzonych na otrzymanej od rodziców książeczki mieszkaniowej jak i z pomocy finansowej otrzymanej od rodziny jak i od zmarłego nabyła na własność dom mieszkalny w B.. Zmarły przed śmiercią przekazał pozwanej 3 obrazy, chciał by zostały umieszczone w domu pozwanej. Pozwana otrzymane obrazy oddała do renowacji i oprawienia. Jeden obraz pozwana po śmierci zmarłego przekazała powódce, dwa pozostałe znajdują się w jej domu.

Zmarły przed śmiercią chorował i wymagał opieki. Pozwana opiekowała się zmarłym aż do chwili jego śmierci, z uwagi na sprawowaną opiekę zabrała zmarłego do jej domu. Pomiędzy zmarłym a rodziną nie było żadnych ustaleń co do kwestii sprawowania nad nim opieki w wypadku choroby. Pozwana wiele lat wcześniej sprawowała również opiekę nad ciężko chorym ojcem zmarłego Z. G. (1).

Powódka na stałe zamieszkuje w P.. Ze zmarłym bratem utrzymywała sporadyczne kontakty, sporadycznie odbywała z nim rozmowy telefoniczne. Zdarzało się, że zmarły wraz z pozwaną odwiedzał powódkę w P.. Powódka bywała również w domu pozwanej. Zmarły w miarę możliwości wspierał powódkę finansowo, sfinansował również powódkę wycieczkę zagraniczną.

Po śmierci zmarłego pozwana przekazała powódce pamiątki po zmarłym, jeden z darowanych jej przez zmarłego obrazów, połowę środków zgromadzonych na funduszu powierniczym oraz środki pieniężne w walucie obcej znajdujące się na rachunkach dewizowych zmarłego.

Powyżej przedstawiony stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił w oparciu o w/w dowody z dokumentów, zeznania świadków oraz zeznania złożone przez strony w trakcie dowodu z ich przesłuchania w charakterze stron.

Sąd Okręgowy uznał wszystkie wskazane wyżej dowody z dokumentów za wiarygodne, bowiem ich wartości dowodowej nie kwestionowała żadna ze stron, a Sąd nie znalazł żadnych podstaw, by czynić to z urzędu.

Jako wiarygodne co do zasady Sąd I instancji uznał zeznania złożone przez świadków M. A., T. A. i S. A. na okoliczności dotyczące wzajemnych stosunków oraz więzi jakie łączyły powódkę i zmarłego, składu majątku spadkowego po zmarłym, pozostawienia przez zmarłego środków pieniężnych w gotówce przeznaczonych na sfinansowanie pogrzebu spadkodawcy, pobrania przez pozwaną środków pieniężnych z rachunków bankowych zmarłego, zabrania przez pozwaną obrazów należących do majątku spadkowego po zmarłym, dowiedzenia się przez powódkę o działaniach pozwanej mających na celu uszczuplenie majątku spadkowego po zmarłym. Sąd Okręgowy miał jednak na uwadze, iż zeznania świadków- synów powódki co do tych okoliczności oparte były na własnych, subiektywnych spostrzeżeniach- nie znajdujących oparcia w przedłożonych przez pozwaną dowodach z dokumentów.

Jako wiarygodne Sąd I instancji uznał natomiast zeznania świadków: H. B., S. K., J. L., R. M. i M. S. złożone na okoliczność pozostawiania przez pozwaną ze zmarłym we wspólnym gospodarstwie domowym, prowadzenia wspólnych rachunków, stosunków majątkowych panujących pomiędzy zmarłym a pozwaną, przekazywanych pozwanej dyspozycji zmarłego co postępowania z kwotami zgromadzonymi na rachunkach bankowych, sposobu dokonywania rozliczeń pomiędzy pozwaną a zmarłym, okoliczności otrzymania przez pozwaną obrazów od zmarłego, wzajemnych

relacji między zmarłym a powódką i jej rodziną, sprawowania opieki przez pozwaną nad zmarłym i członkami jego rodziny. Świadkowie nie mieli co prawda bliższej wiedzy na temat stosunków majątkowych i finansowych zmarłego i pozwanej, jednak ich zeznania co do pozostałych okoliczności były zgodne, spójne i wzajemnie się dopełniały. Sąd Okręgowy nie znalazł zatem żadnych podstaw by zakwestionować wiarygodność zeznań w/w świadków w jakimkolwiek zakresie.

Co do zasady jako wiarygodne Sąd I instancji uznał zeznania złożone przez powódkę J. A.. Sąd zważył jednak, że powódka w złożonych zeznaniach przedstawiła własną, subiektywną ocenę działań pozwanej mającą w jej przekonaniu polegać na uszczupleniu majątku spadkowego po zmarłym i tym samym stanowić podstawę uwzględnienia przedmiotowego powództwa.

Jako wiarygodne i co istotne znajdujące potwierdzenie w przedłożonych do akt sprawy dowodach z dokumentów jak i w zeznaniach świadków H. B., S. K., J. L., R. M. i M. S. Sąd ocenił zeznania złożone przez pozwaną J. K..

Sąd Okręgowy oddalił wniosek dowodowy strony powodowej o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu usług kamieniarskich na okoliczność przeciętnych cen nagrobków wystawianych dla zmarłych będących księżmi katolickimi na terenie B..

Mając na uwadze przedmiot sporu jak i przedłożone przez pozwaną dowody z dokumentów, w tym przede wszystkim fakturę VAT dotyczącą uiszczonych przez pozwaną należności za postawiony nagrobek zmarłego Sąd uznał przeprowadzenie takiego dowodu za zbędne i zmierzające jedynie do przedłużenia przedmiotowego postępowania.

Sąd Okręgowy w swoich rozważaniach wskazał, że podstawy prawne zgłoszonego roszczenia pieniężnego powódka upatrywała w treści przepisu art. 415 k.c. i 405 k.c.

Powódka wskazywała, iż działanie pozwanej polegające na wypłacie środków pieniężnych z rachunków zmarłego - bez konsultacji z powódką jako jedyną spadkobierczynią zmarłego było zawinione i doprowadziło do wyrządzenia szkody majątkowej poprzez uszczuplenie należnego majątku spadkowego.

W ocenie Sądu I instancji, takie zachowanie pozwanej rodziłoby jej odpowiedzialność majątkową w stosunku do powódki, gdyby pozwana rzeczywiście rozporządziła we własnym zakresie środkami pieniężnymi stanowiącymi wyłączną własność zmarłego Z. G. (2). Zgodnie z treścią przepisu art. 922§1 k.c. prawa i obowiązki majątkowe zmarłego przechodzą z chwilą jego śmierci na jedną lub kilka osób stosownie do przepisów księgi niniejszej a spadkobierca (- w tym przypadku powódka) nabywa spadek zgodnie z treścią przepisu art. 924 i 925 k.c. z chwilą śmierci spadkodawcy.

Sąd Okręgowy podkreślił, że powódka nie wykazała- do czego była zobowiązana zgodnie z treścią przepisu art. 6 k.c. i 232kpc, by środki zgromadzone na rachunkach bankowych zmarłego były jego wyłączną własnością i stanowiły majątek spadkowy zmarłego należny powódce.

Przeprowadzone postępowanie dowodowe w tym przede wszystkim przedłożone do akt sprawy dowody z dokumentów, zeznania świadków H. B., S. K., J. L., R. M. i M. S. jak i zeznania pozwanej doprowadziło do ustaleń, iż środki zgromadzone na rachunkach bankowych zmarłego prowadzonych przez (...) Bank (...) SA oraz Bank (...) SA. nie stanowiły wyłącznej jego własności. Z załączonych do akt sprawy zestawień operacji finansowych na rachunkach bankowych wynika, iż część zgromadzonych na niech środkach została wpłacona również przez pozwaną.

Niezależnie od powyższego należy zauważyć, iż pozwana po śmierci zmarłego wypłaciła z obydwu rachunków łączną kwotę 83.800, z czego kwota w wysokości

41. 468,88 zł została zgodnie z ostatnią wolą zmarłego przeznaczona przez pozwaną na pochówek, uroczystości pogrzebowe, ufundowanie witrażu oraz wykonanie pomnika. Zgodnie z treścią przepisu art. 922§3 k.c. kwota ta po odjęciu otrzymanego przez pozwaną zasiłku pogrzebowego w wysokości 4000zł (- tj. łącznie 37.468,88 zł) nie należała do spadku po zmarłym i stanowiłaby dług spadkowy. Pozwana przedłożyła wszelkie dokumenty finansowe dotyczące rozdysponowania przez nią w/w kwotę. Mając na uwadze, że zmarły był duchownym katolickim, nie sposób, w żaden sposób przyjąć, by poniesione przez pozwaną koszty pogrzebu przekraczały koszty pochówku zwyczajowo przyjęte w środowisku duchownych katolickich.

Odnośnie pozostałych środków zgromadzonych na rachunkach bankowych zmarłego (tj. kwoty 46.331,12 zł) w ocenie Sądu Okręgowego, powódka nie zdołała udowodnić, by środki te (-bądź jakakolwiek część tych środków) stanowiły wyłączną własność zmarłego. Pozwana natomiast zdołała wykazać, że na rachunki bankowe należące do zmarłego dokonywała również wpłat własnych, zatem część tych środków stanowiła własność pozwanej. Należało mieć również na względzie, że pozwana wspólnie ze zmarłym przez wiele lat prowadziła gospodarstwo domowe, ponosiła wszelkie koszty związane z prowadzeniem gospodarstwa domowego (tj. koszty utrzymania, wyżywienia, opłaty za media), jak też w sposób wyłączny sprawowała nad nim opiekę w trakcie choroby. Ten stan rzeczy był z pewnością powódce znany, skoro odwiedzała zmarłego w domu pozwanej i nie wyrażała sprzeciwu co do sprawowanej przez pozwaną opieki nad zmarłym.

Co istotne, powódka posiadała własne źródło dochodu a nie mając nikogo na utrzymaniu miała możliwość poczynienia oszczędności. W tej sytuacji, w ocenie sądu I instancji, nie można w żaden sposób przyjąć by pozwana wypłacając środki z rachunków bankowych zmarłego uszczupliła majątek spadkowy należny powódce, wyrządzając jej tym samym szkodę.

Niezależnie od powyższego, Sąd Okręgowy wskazał, że pozwana zgodnie z wolą zmarłego (- co zresztą sama przyznała) dba o grób zmarłego i członków jego rodziny, kultywuje również pamięć po zmarłym poprzez zamawiane intencje mszalne.

Mając na względzie status społeczny zmarłego (duchowny katolicki), ponoszone przez pozwaną z tego tytułu koszty należałoby również zaliczyć do długów spadkowych obciążających należny powódce majątek spadkowy.

Mając na uwadze powyższe ustalenia, nie można było również przyjąć, by po stronie pozwanej doszło do bezpodstawnego wzbogacenia kosztem powódki rodzącego jej odpowiedzialność na podstawie przepisu art. 405kc. Pozwana w żaden sposób nie wykazała, by pozwana wypłacając środki zgromadzone na rachunkach zmarłego uzyskała bez podstawy prawnej jakakolwiek korzyść majątkową.

Odnośnie zgłoszonego w pozwie żądania wydania ruchomości w postaci w/w dwóch obrazów należy wskazać, iż zgodnie z treścią przepisu art. 222§1 k.c.: właściciel może żądać od osoby, która faktycznie włada jego rzeczą, ażeby rzecz została mu wydana, chyba, że osobie tej przysługuje skuteczne względem właściciela uprawnienie do władania rzeczą. Przeprowadzone postępowanie dowodowe wykazało jednoznacznie, iż zmarły na wiele lat przed śmiercią przekazał pozwanej obrazy w drodze darowizny. Właścicielem spornych obrazów jest pozwana, zatem sformułowane przez powódkę żądanie ich wydania nie zasługiwało na uwzględnienie.

Mając powyższe okoliczności na względzie, Sąd Okręgowy orzekł na podstawie przepisu art. 222§ k.c. i art. 415 k.c. i 405 k.c.- a contrario.

O kosztach postępowania, Sąd Okręgowy orzekł na podstawie przepisu art. 98 k.p.c.

Apelację od powyższego orzeczenia złożyła powódka zaskarżając wyrok w całości zarzucała:

1) naruszenie przepisów postępowania mające istotny wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, tj.

a) przepisu art. 233 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego (KPC) poprzez oczywiście błędną ocenę dowodów, naruszającą reguły logicznego rozumowania i brak wszechstronnego rozważenia materiału, co doprowadziło do ustaleń wprost sprzecznych z treścią zebranego materiału,

b) przepisów art. 229 i art. 230 KPC poprzez ich niezastosowanie i w efekcie brak ustalenia okoliczności przyznanych wprost lub milcząco przez pozwaną,

c) przepisu art. 231 KPC poprzez jego niezastosowanie, pomimo, że ustalone w sprawie okoliczności pozwalały na ustalenie w sposób pośredni innych faktów mających istotny wpływ na rozstrzygnięcie sprawy,

d) przepisów art. 232 KPC w zw. z art. 6 Kodeksu cywilnego poprzez jego błędną wykładnię i błędne zastosowanie, a wskutek tego uznanie, że powódka nie sprostowała obowiązkowi wynikającemu z tego przepisów,

e) przepisów art. 217 § 3 KPC w zw. z art. 278 § 1 KPC w zw. z art. 228 § 1 KPC poprzez oddalenie wniosku powódki o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z zakresu wyceny usług kamieniarskich jako zbędnego i zmierzającego do spowodowania zwłoki w sprawie oraz poprzez uznanie, że ustalenie, czy poniesiony przez pozwaną koszt pogrzebu, w szczególności nagrobka, pozostaje w granicach odpowiadających zwyczajom przyjętym w środowisku księży katolickich w B., nie wymaga wiadomości specjalnych, a w istocie jest faktem notoryjnym,

f) przepisu art. 328 § 2 KPC poprzez sporządzenie uzasadnienia, zawierającego istotne braki, tj. brak wskazania przyczyn, dla których odmówił wiarygodności określonym dowodom oraz brak należytego wyjaśnienia podstawy prawnej rozstrzygnięcia,

g) przepisu art. 322 KPC poprzez jego niezastosowanie, pomimo że Sąd doszedł do ustaleń, z których wynikało, że ściśle udowodnienie żądania jest bardzo utrudnione,

h) przepisów art. 98 § 1, 3 i 4 KPC w zw. z § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w zw. z art. 7 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej poprzez zasądzenie od powódki na rzecz na rzecz pozwanej kosztów procesu w wysokości nieprzewidzianej przez przepisy powszechnie obowiązującego prawa;

2) naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.

a) przepisu art. 415 Kodeksu cywilnego (KC) poprzez jego niezastosowanie pomimo że pozwana wyrządziła szkodę powódce zabierając należne jej środki z rachunków bankowych spadkodawcy powódki,

b) przepisu art. 405 KC poprzez jego niezastosowanie pomimo, że pozwana uzyskała bez podstawy prawnej korzyść majątkową kosztem powódki,

c) przepisu art. 922 § 3 KC poprzez jego błędną wykładnię polegającą na uznaniu, że w zakres zwrotu „koszty pogrzebu” wchodzi koszty związane z zamówieniem mszy za duszę zmarłego oraz koszty wykonania witrażu w kościele (budynku kościelnym),

d) przepisu art. 222 § 1 KC poprzez jego niezastosowanie, pomimo że pozwana włada obrazami należącymi do powódki.

W związku z powyższym wniosła o:

1) zmianę zaskarżonego wyroku poprzez:

a) zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki kwoty 83 869,03 zł (osiemdziesiąt trzy tysiące osiemset sześćdziesiąt dziewięć złotych trzy grosze) wraz z odsetkami ustawowymi od tej kwoty za okres od dnia 10 marca 2015 r. do dnia zapłaty;

b) nakazanie pozwanej, aby wydała powódce dwa obrazy wykonane na płótnie zawierające na odwrocie podpisy Z. G. (1), z których jeden przedstawia pejzaż, a drugi przedstawia bukiet bżów w koszyku;

c) zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, wg norm przepisanych;

2) zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki kosztów postępowania apelacyjnego wg norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym w wysokości podwójnej stawki minimalnej.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest częściowo uzasadniona.

Sąd Apelacyjny w części podzielił ustalenia faktyczne w szczególności co do okoliczności, które były pomiędzy stronami bezsporne, a mianowicie co do tego, iż powódka jest jedyną spadkobierczynią zmarłego Z. G. (2), zaś pozwana jego wieloletnią gospodynią.

Bezsporny był również pomiędzy stronami fakt, iż zmarły brat powódki po przejściu na emeryturę zamieszkał u pozwanej oraz fakt, iż sprawowała ona nad nim opiekę podczas choroby, do końca jego życia.

Sąd Apelacyjny podzielił również ustalenia co do tego, iż pozwana poniosła koszty pogrzebu oraz postawienia pomnika na grobie zmarłego z czego koszty pogrzebu, nekrologów, stypy wyniosły 7.668,62 zł, zaś i koszt postawienia pomnika 20.000 zł. Na powyższą okoliczność złożone zostały do akt sprawy dokumenty w postaci faktur.

Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw do tego, aby skutecznie zakwestionować koszty wystawienia pomnika, które zostały udokumentowane wystawioną przez wykonawcę fakturę. Bezsporne było również pomiędzy stronami, iż pozwana pobrała po śmierci Z. G. (2) z kont bankowych opiewających na jego nazwisko łącznie kwoty 83.869,03 zł.

Sąd II instancji nie podzielił natomiast ustaleń Sądu Okręgowego co do okoliczności, iż pobrane z konta zmarłego pieniądze stanowiły majątek wspólny zmarłego i pozwanej, oraz co do okoliczności, że dwa obrazy olejne, których wydanie J. A. domaga się w niniejszej sprawie, J. K. otrzymała od Z. G. (2) w drodze darowizny, a zatem stanowiły jej własność.

Odnosząc się do zarzutów apelacji Sąd Apelacyjny za zasadny uznał zarzut naruszenia prawa materialnego art. 6 k.c., 232 k.p.c. poprzez jego błędną wykładnię i błędne zastosowanie i uznanie, że powódka nie sprostała obowiązkowi wynikającemu z tych przepisów.

W ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd Okręgowy błędnie przerzucił na powódkę ciężar dowodu wykazania, iż pieniądze znajdujące się na koncie jej brata zostały tam wyłącznie przez niego zgromadzone. Powódka wykazała, że jest wyłączną spadkobierczynią zmarłego – udokumentowała powyższą okoliczność postanowieniem Sądu Rejonowego w przedmiocie stwierdzenia nabycia spadku. Okoliczność ta nie była kwestionowana.

Ponadto powódka wykazała, że jej brat był właścicielem kont w (...) SA o nr (...), w (...) SA (...). Zatem zgodnie z treścią art. 922, 924 i 925 k.c. w dniu śmierci spadkodawcy – 6.10.2013 r. przeszły na powódkę wszelkie prawa i obowiązki Z. G. (2). Nabyła ona prawa do wszelkich praw

majątkowych jakiej posiadał zmarły w tym do kont bankowych i zdeponowanych na nich środkach na dzień nabycia spadku. Zatem to nie powódka powinna udowodnić, że środki zgromadzone na kontach bankowych zmarłego należały do niego, a pozwana powinna wykazać, że środki te zostały zgromadzone przez nią w całości bądź w części. Pozwana takiej okoliczności nie wykazała. Nie wykazała nawet, że była współwłaścicielką konta w (...) SA nr (...). W aktach sprawy znajduje się zestawienie operacji na w/w koncie opiewające jedynie na nazwisko Z. G. (2). Z dokumentu tego wprawdzie wynika, że pozwana dokonywała na powyższym koncie operacji, jednakże mogła ich dokonywać również jedynie jako pełnomocnik nie będąc jego współwłaścicielem.

Wobec kolejnych odmów udzielenia przez bank jakichkolwiek informacji (k – 182,184, 155) z powodu tajemnicy bankowej ustalenie statusu konta przez Sąd z urzędu było niemożliwe. Ponadto pozwana przyznała, że na powyższe konto wpływały środki z lokat zmarłego, faktycznie ta okoliczność znajduje odzwierciedlenie w wyciągach z operacji, natomiast nie wykazała w jakiej wysokości środki zdeponowane na koncie stanowiły jej własność.

Podkreślić należy, że z dokumentów złożonych do akt sprawy wynika, że J. K. otrzymywała niewielkie dochody, przez rok była osobą bezrobotną, a potem pozostawała na zasiłku przedemerytalnym, ponosiła koszty utrzymania domu jednorodzinnego, w którym zamieszkiwała.

Okolicznością bezsporną był fakt, iż w domu tym zamieszkiwał również Z. G. (2), ale pozwana nie wykazała w toku postępowania dowodowego w jakiej części przyczyniała się do jego utrzymania.

Bez wątpienia Z. G. (2) z racji tego, że był duchownym katolickim nie pozostawał z pozwaną w stanie małżeństwa lub konkubinatu, których rozliczenie po ich ustaniu przewiduje prawo. W innym wypadku pozwana powinna udowodnić czy pozostawała współwłaścicielką kont razem ze Z. G. (2) czy jedynie pełnomocnikiem a ewentualnie po wykazaniu, że była współwłaścicielką w jakiej wysokości środki na dzień śmierci brata powódki zostały przez każdego ze współwłaścicieli zgromadzone. Pozwana powyższych okoliczności nie udowodniła.

W powyższym zakresie Sąd Apelacyjny uznał również za zasadny zarzut naruszenia art. 233 k.p.c.

Pozwana w toku postępowania wykazała, że z pobranych z konta zmarłego kwot oraz z pobranego w kwocie 4.000 zł zasiłku pogrzebowego poniosła koszty pogrzebu oraz wystawienia pomnika.

Zgodnie z treścią art. 922 § 2 k.c. koszty pogrzebu spadkodawcy w takim zakresie w jakim pogrzeb ten odpowiada zwyczajom przyjętym w danym środowisku należą do długów spadkowych i podlegają odliczeniu od masy spadkowej.

Pozwana wykazała fakturami, że poniosła koszty związane z pochówkiem zmarłego brata powódki w łącznej kwocie 28.668 zł z czego kwota 8.668 zł nie była kwestionowana przez stronę przeciwną. J. A. zakwestionowała jedynie, koszty wystawienia pomnika zarzucając w apelacji naruszenie art. 217 § 3 k.p.c. w zw. z art. 278 § 1 k.p.c. w zw. z art. 228 § 1 k.p.c. poprzez oddalenie wniosku powódki o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z zakresu wyceny usług kamieniarskich jako zbędnego i uznanie, że ustalenie czy poniesione przez pozwaną koszty nagrobka pozostają w granicach zwyczajowo przyjętych w środowisku księży katolickich w B..

Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw do uwzględnienia powyższego zarzutu.

Cena nagrobka została udokumentowana przedłożoną do akt fakturą vat oraz paragonem fiskalnym. Brak było zatem podstaw do weryfikowania ceny wystawionego nagrobka. Strony umowy o dzieło – wykonanie nagrobka –

ustaliły pomiędzy sobą wartość wykonanego dzieła i została ona udokumentowana stosownymi dokumentami, których prawdziwości powódka skutecznie nie podważyła.

Strony umawiając się co do ceny, za wykonanie dzieła mogły warunki umowy układać swobodnie wedle swego uznania i cena również podlegała wzajemnym ustaleniom, na którą strony umowy się zgodziły. Natomiast okoliczność czy nagrobek jeśli chodzi o jego wielkość, walor artystyczny, rodzaj materiału z którego został wykonany odpowiada okolicznym zwyczajom mógł być przez powódkę udowodniony bez potrzeby sięgania po wiedzę specjalistyczną biegłego. Wystarczyło wykonać zdjęcie nagrobków wystawionych osobom duchownym na (...) cmentarzach i złożyć do akt sprawy jako materiał porównawczy.

Z. przez powódkę takiego dowodu nie powinno w ocenie Sądu Apelacyjnego nastroczać trudności, chociażby z tego względu, że duchowni katolicyści chowani są szczególnie na cmentarzach parafialnych w miejscach centralnych – eksponowanych.

Za zasadne należało uznać, zarzut naruszenia art. 922 § 3 k.c. poprzez błędna wykładnię i przyjęcie, że w zakresie „kosztów pogrzebu” wchodzi koszty związane z zamawianiem mszy co miesiąc w miesięcznicę śmierci, z okazji urodzin i śmierci zmarłego oraz koszty wykonania witrażu w kościele. Wydatki te zdecydowanie wykraczają poza zakres długów spadkowych wymienionych w art. 922 k.c.

Za zasadny również należało uznać zarzut naruszenia art. 222 § 1 k.c. poprzez jego niezastosowanie pomimo, że pozwana włada obrazami powódki.

W ocenie Sądu Apelacyjnego żaden z przesłuchanych świadków nie potwierdził wyraźnie, że miała miejsce darowizna obrazów, których wydania domaga się powódka. Żaden z przesłuchanych świadków nie wypowiedział się na tę okoliczność wprost. Świadek B. jedynie stwierdził, że obrazy nareszcie znalazły swoje miejsce, świadek K., że pozwana oprawiła obrazy i będzie miała pamiętkę. Świadek S. jedynie przyznał, że widział obrazy w domu pozwanej. Świadek L. zeznała wprawdzie, że spadkodawca powiedział jej, że „obrazy są J.”. Sąd Okręgowy nie dostrzegł jednak zupełnego braku wiarygodności tego twierdzenia: świadek L. nie została poinformowana przez Sąd I instancji, o jakie obrazy chodzi, a sama świadek też nie określiła o jakich obrazach spadkodawca miał się tak wyrazić. Z materiału sprawy wynika, że obrazów w domu pozwanej było więcej niż objętych postępowaniem.

Ogólne twierdzenie o obrazach znajdujących się w mieszkaniu pozwanej bez ich indywidualnego określenia nie świadczy o tym, iż świadek wiedziała czy i jakie obrazy zostały pozwanej przez zmarłego podarowane.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny uznał, iż pozwana nie będąca spadkobiercą Z. G. (2) zobowiązana jest do wydania na mocy art. 1029 § 1 k.c. na rzecz spadkobiercy dwóch obrazów wykonanych na płótnie zawierających na odwrocie podpisy Z. G. (1), z których jeden przedstawia pejzaż, a drugi bukiet bzów w koszyku oraz środki finansowe w kwocie 59.201,03 zł tj. pobrane z kont bankowych zmarłego po jego śmierci 83.869,03 zł pomniejszone o koszty pogrzebu w kwocie 27.668,62 zł powiększone o pobrany zasilek pogrzebowy w kwocie 4.000 zł z ustalonymi odsetkami od dnia 10.03.2015 r. do dnia zapłaty zgodnie z żądaniem pozwu.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny na mocy art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i orzekł jak w sentencji.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. ustalając, że pozwana wygrała proces w 70%.